

Mutlak Kuzey Akdeniz
Bati Akdeniz

DOĞALTAŞ SEKTÖRÜ RAPORU

BATI AKDENİZ KALKINMA AJANSI
WEST MEDITERRANEAN DEVELOPMENT AGENCY

Şubat, 2011

ÖNSÖZ

Gelişmiş ülkelerde 1900'lü yılların başlarından itibaren kurulmuş olan kalkınma ajansları, ülkemizde yeni benimsenmiş bir modeldir. Kalkınma Ajansları; bölgesel düzeyde kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek, kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarını azaltmak amacıyla kurulmuştur.

Bu amacı gerçekleştirmek için ajanslara verilen görevlerden biri de, bölgenin kaynak ve olanaklarını tespit etmeye, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırmaya ve rekabet gücünü artırmaya yönelik araştırmalar yapmak ve diğer ilgili kurum ve kuruluşların yaptığı araştırmaları desteklemektir.

Kuruluş ve kurumsallaşma sürecini büyük ölçüde tamamlayan Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı (BAKA), faaliyet alanı olan Antalya, Isparta ve Burdur illerinde yatırımcılara ücretsiz danışmanlık hizmeti vermek ve yatırımcıların, kamu kurum ve kuruluşlarının görev ve yetki alanına giren izin ve ruhsat işlemleri ile diğer idari iş ve işlemlerini, ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde sonuçlandırmak üzere tek elden takip ve koordine görevinin yanı sıra bölgenin iş ve yatırım imkânlarının ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımını yapma görevini de üstlenmiştir.

Bu amaçla Batı Akdeniz Bölgesi'nde yatırım yapmak isteyen yatırımcılara yol göstermek ve bölgenin yatırım fırsatlarını tanıtmak amacıyla sektör raporları hazırlanmıştır.

İlk etapta, Batı Akdeniz Bölgesi'nin Mermer, Süt ve Süt Ürünleri, Su, Meyve Suyu, Gül, Güneş Enerjisi, Golf Turizmi ve Sağlık Turizmi sektör raporları ile Eğirdir İlçesi Turizm Potansiyeli Raporu ve Antalya – Konya Hızlı Tren Hattı Projesi Raporu hazırlanmıştır. Zamanla bölgeye ilişkin birçok sektör raporu hazırlanacak, bölgeye yatırımcı çekebilmek için bölgenin yatırım fırsatları tanıtılmaya devam edilecektir. Hazırlanan sektör raporlarının bölgemize ve yatırımcılarımıza yardımcı olması en büyük dileğimizdir.

Tuncay ENGİN
BAKA Genel Sekreteri

Dr. Ahmet ALTIPARMAK
Antalya Valisi
BAKA Yönetim Kurulu Başkanı

GİRİŞ

Madencilik sektörü ülkelerin kalkınmasında rol oynayan en önemli sektörlerden birisidir. Gelişmiş ülkelerin kalkınma süreci incelendiğinde madenciliğin itici gücünden yararlandıkları görülmektedir.

Maden ürünleri; Sanayi, Enerji, Tarım ve İnşaat sektörlerinin bütün ana yatırım alanlarının temel girdilerini oluşturmaktadır.

Önemli üretim potansiyeline sahip olan doğal taş sektörü endüstriyel anlamda Türkiye’de oldukça yenidir. Son yıllarda yıldızı parlayan sektörlerden biri olan doğaltaş sektöründe başta Amerika, İngiltere, Orta Avrupa ve Orta Doğu ülkeleri mermer tüketimi yönünden önem arz etmektedir.

Doğaltaş rezervlerinin bulunmasında, bulunan rezervlerin gün yüzüne çıkartılmasında ve çıkartılan taşların işlenmesinde büyük teknolojik gelişmeler yaşanmıştır. Yaşanan teknolojik gelişmelere paralel olarak, doğaltaşın çıkartılması ve işlenmesinde, niteliksel ve niceliksel olarak çok büyük artışlar görülmüştür.

Doğaltaşa olan talebin artması sonucunda, 2000’li yılların başından itibaren Batı Akdeniz Bölgesinde bulunan rezervler gün yüzüne çıkartılmaya başlanmış ve Bölge, özellikle Burdur ilinde çıkartılan “Burdur Beji” ile Dünya Doğaltaş sektörüne girmiştir.

Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan Doğaltaş Sektör Raporu’nda Dünya’da ve Türkiye’de doğaltaş sektörünün durumunu ve özellikle Batı Akdeniz Bölgesi doğaltaş potansiyelini göstermek amaçlanmaktadır.

1. DÜNYA MERMER SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Doğal taşların yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması, dünya doğal taş üretiminin artmasına neden olmuştur. Son yıllarda görülen artış, doğaltaşı kazanım ve işleme teknolojisindeki gelişmelerle paralellik göstermektedir. Yaşanan teknolojik gelişmeler neticesinde gerek doğaltaş çıkartılırken, gerekse çıkartılan doğaltaşın işlenmesi sırasında minimum kayıplar verilmektedir.

Dünya doğaltaş rezervlerine bakıldığında, Alp-Himalaya kuşağı içinde kalan Portekiz, İspanya, Yunanistan, Türkiye, İran, Pakistan gibi ülkelerde karbonatlı kayaç diye adlandırılan mermer, kireçtaşı, traverten ve oniks rezervleri bulunmaktadır. İspanya, Norveç, Finlandiya, Ukrayna, Rusya, Pakistan, Hindistan, Çin, Brezilya ve Güney Afrika işletilebilir magmatik kayaç (serttaş) potansiyeli yüksek ülkelerdir.

DÜNYA DOĞALTAŞ REZERV HARİTASI

ANA ÜRETİCİ ÜLKELER

- ÇİN
- HİNDİSTAN
- İTALYA
- İRAN
- TÜRKİYE
- İSPANYA
- BREZİLYA

Bu ülkelerin toplam üretimdeki payı : %71

Çin, Hindistan, İtalya, İran, Türkiye, İspanya ve Brezilya'nın toplam üretimdeki payı %71'dir. Doğaltaş; kalker, granit, diyorit, traverten, kireçtaşı, breş, siyenit, serpatin, mermer kayalarının genel adıdır. Bu taşlara genel olarak doğaltaş denilmektedir. Doğaltaşların Avrupa kıtası üzerindeki dağılımı yandaki gibidir.

Avrupa Kıtasında Doğaltaş Rezervi Bulunan Ülkeler ve Türleri

ÜLKE	DOĞALTAŞ TÜRÜ
Almanya	Kalker, Granit, Diyorit ve diğer magmatik taş rezervleri bulunmaktadır.
Avusturya	Bej ve gri renkli kalker yatakları ile serpatin rezervleri bulunmaktadır.
Belçika	Kireçtaşı rezervleri bulunmaktadır. Özellikle devoniyen yaşlı siyah kalker rezervleri önemlidir.
Bulgaristan	Mermer, kireçtaşı ve granit yatakları vardır.
Çekoslovakya	Kalker, breş ve granit yatakları mevcuttur.
Finlandiya	Granit, siyenit ve labrodorit rezervleri bulunmaktadır.
İngiltere	Değişik renk ve litolojide mermer yatakları bulunmaktadır.
İspanya	Kireçtaşı, mermer ve granit rezervleri bulunmaktadır. Açık pembe renkli zengin granit rezervleri bulunmaktadır.
İsveç	Granit, siyenit ve labradoritten oluşan magmatik taş yatakları mevcuttur.
İsviçre	Bej ve gri renkli kireçtaşı rezervleri bulunmaktadır.
İtalya	Her çeşit kayacın mermer olarak değerlendirildiği İtalya'da Carrara mermer yatakları, sardunya granitleri çok önemlidir. Bunun dışında zengin kireçtaşı ve mermer rezervleri bulunmaktadır.
Norveç	Granit, diyorit, siyenit ve labrodorit yatakları bulunmaktadır.
Portekiz	Kalker, mermer ve granit yatakları bulunmaktadır.
Ukrayna	Granit ve labrodorit yatakları bulunmaktadır.
Yugoslavya	Kireçtaşı, mermer ve traverten yatakları bulunmaktadır.
Yunanistan	Kalker, mermer ve serpatin yataklarına sahiptir.

Bir sonraki sayfada yer alan tabloda ise dünya genelinde doğaltaş ithal eden ülkelerin ithal ettikleri taşların dolar bazında değerleri görülmektedir. 2009 yılı itibariyle Amerika Birleşik Devletleri 3 milyar 890 milyon 342 bin dolar ile en çok doğal taş ithal eden ülke konumundadır. 1 milyar 256 milyon 68 bin dolar ile ikinci sırada yer alan Çin daha çok ham halde aldıkları doğaltaşları işleyerek ihraç etmektedirler.

Dünya Doğaltaş İthalat Değerleri

ÜLKE	İTHALAT DEĞERİ (\$)
ABD	3,890,341,943
ÇİN	1,256,068,503
JAPONYA	859,664,698
İNGİLTERE	827,700,434
ALMANYA	799,338,000
İTALYA	796,103,222
KORE	770,691,581
FRANSA	646,204,084
İSPANYA	518,777,322
BELÇİKA	438,111,538
HOLLANDA	292,133,235
KANADA	291,941,060
İSVİÇRE	264,772,356
POLONYA	194,855,300
İRLANDA	189,740,634
RUSYA	166,298,481
TÜRKİYE	162,120,429
SUUDİ ARABİSTAN	157,618,895
AVUSTURYA	142,723,049
AVUSTRALYA	138,330,128
DİĞER	2,279,211,543
TOPLAM	15,082,746,435

“Burdur ilinde çıkartılan “Burdur Beji” ile Dünya Doğaltaş sektörüne girilmiştir.”

2. TÜRKİYE'DE MERMER SEKTÖRÜ

Dünya pazarlarında beğeni kazanabilecek nitelikte doğal taş çeşidine sahip olan Türkiye'de, rezervler Anadolu ve Trakya boyunca geniş bir bölgeye yayılmıştır. Rezervlerin bölgelere göre dağılımı, Ege Bölgesi %32, Marmara %26', İç Anadolu % 11, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Karadeniz ve Akdeniz Bölge'si %31 şeklindedir.

Türkiye, jeolojik yapısının etkisiyle oldukça zengin yer altı kaynaklarına sahiptir. Doğal taş ve özellikle de mermer, bunların başında gelmektedir.

Türk mermer sektörü; çeşit ve rezerv zenginliği, sektör deneyimi, deniz ulaşımı sayesinde nakliye kolaylığı, dinamik sektör yapısı, kullanılan yeni teknolojiler ve geniş renk skalası ile dünya mermer piyasasında önemli bir yere sahiptir.

Türkiye jeolojik yapısı itibarıyla zengin bir doğaltaş potansiyeline sahiptir. Başlıca doğaltaş türleri mermer, traverten ve granittir. Türkiye’de 3,8 milyar m³ işletilebilir mermer, 2,7 milyar m³ işletilebilir traverten, 995 milyon m³ granit rezervi bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu değerlerle Türkiye dünya doğal taş rezervinde önemli bir paya sahiptir. Yapılan araştırmalarda Türkiye’de ayrı renk ve desende 650’ye varan mermer çeşidinin bulunduğu belirlenmiştir. Dünya doğaltaş sektörünün pazar büyüklüğü 20 milyar dolardır ve üretimin %70’i Türkiye’nin de içinde bulunduğu 7 ülke tarafından yapılmaktadır.

Doğal taş sektörü, 1985 yılında Maden Kanunu kapsamına alınması ile yeni bir döneme girmiştir. Sektör, bu tarihten sonra her geçen yıl bir önceki yıla göre biraz daha büyümüş ve bugün maden ihracatımız içinde ilk sıradaki yerini almıştır.

Mermer sektöründe, 2.100 adet mermer ocağı, küçük ve orta ölçekli 1.500 fabrika ve 7.500 atölyede yaklaşık 300.000 kişi istihdam edilmektedir. Üretimin tamamına yakın kısmı özel sektör tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de yıllık doğaltaş üretimi 4 milyon m³ civarında olup işleme tesislerinin toplam plaka üretim kapasitesi 6,5 milyon m² civarındadır.

“ Türkiye, jeolojik yapısının etkisiyle oldukça zengin yer altı kaynaklarına sahiptir.

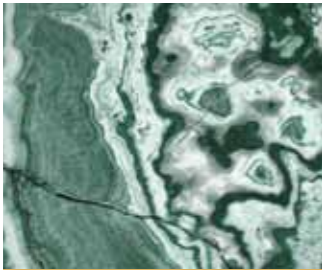

2003-2008 Yılları Doğal Taş Üretimleri

CİNSİ	BİRİM	ÜRETİM				
		2004	2005	2006	2007	2008
Diyabaz	m ³	790	458	0	2.071	1.276
İgnimbrit	m ³	39,82	5.282	20.174	18.486	26.313
Mermer	m ³	1.207.584	1.578.780	1.355.740	2.801.757	2.262.537
Oniks	m ³	57	451	2.578	5,663	230,616
Traverten	m ³	601,068	696,454	1017672	995,065	759,118
TOPLAM	m³	1.849.319	2.281.466	2.896.164	3.825.042	3.279.860

CİNSİ	BİRİM	ÜRETİM				
		2004	2005	2006	2007	2008
Andezit	Ton	81,9	517,831	2.485.956	4.115.184	3.307.107
Bazalt	Ton	28,555	74,589	2909031	4914124	8448618
Granit	Ton	125,03	160,93	320,069	252,354	367,959
Dekoratif taş, Mozaik, Kayrak	Ton	17,592	31,506	382,377	1111024	161,166
Serpantin	Ton	0	1027345	5,763	305,262	
TOPLAM	Ton	253,077	2487201	6103196	10697948	12284850

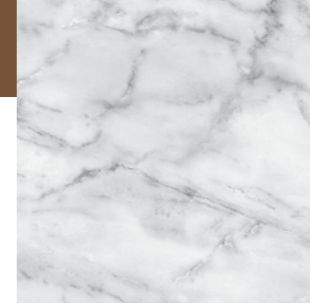
Not: Tüm andezit, bazalt ve granit üretim değerlerinin birimi “ton” olarak düzenlenmiştir.

Günümüzde klasik mermer üretim yöntemleri yerlerini modern üretim yöntemlerine bırakmıştır. Mermer işleme kapasiteleri sürekli büyümekte, ürünlerin ambalajlanmış ihracata hazır mamul hale getirildiği tesislerimizin sayısı sürekli olarak artmaktadır. Blok mermer olarak yapılan ihracatımız artık büyük oranda mamul halde yapılmaktadır.

Doğal taş ihracatında katma değeri en yüksek ürün, işlenmiş mermer ve işlenmiş travertendir. Mermer, blok, kesilmiş veya parlatılmış olarak ihraç edilmektedir. Sektörün ihracat potansiyeli, yatırımlara paralel olarak hızla gelişmektedir. 2003 ile 2008 yılları arasında doğal taş ihracatımız %142'lik artışla 2 milyon yüz bin tondan 5 milyon yüz bin tona yükselmiştir. İhracat geliri ise 431 milyon dolardan %224'lük artışla 1,4 milyar dolara ulaşmıştır. 2009 yılında küresel ekonomik krizin etkisi ile bu rakam 1.2 milyar dolara gerilemiştir. Toplam 80 ülkeye ihracat yapılmakta olup, Çin, ABD, Irak ve İngiltere en fazla ihracatın olduğu ülkelerdir. Son dönemde başta Irak olmak üzere Ortadoğu ülkelerine yapılan ihracatta ciddi artışlar yaşanmaktadır.

“Türkiye’de yıllık doğaltaş üretimi 4 milyon m³ civarında olup işleme tesislerinin toplam plaka üretim kapasitesi 6,5 milyon m² civarındadır.”

Türkiye Doğal Taş İhracat Değerleri

ÜRÜNLER	BİRİM	2005	2006	2007	2008	2009
Blok Mermer	Miktar (ton)	1.569.165	2.140.163	1.583.481	1.942.081	2.495.736
	Değer (1000 \$)	159,682	244,084	162,913	221,775	318,87
İşlenmiş Mermer	Miktar (ton)	1.230.143	1.408.620	770,675	913,94	1.372.831
	Değer (1000 \$)	603,723	736,926	414,799	524,043	682,425
Blok Mermer	Miktar (ton)	188,688	205,568	4,315	1,631	1,052
	Değer (1000 \$)	12,563	14,53	342	164	91
İşlenmiş Mermer	Miktar (ton)	18,024	20,011	30,816	37,388	32,27
	Değer (1000 \$)	9,841	9,34	12,546	25,675	18,564
Diğerleri	Miktar (ton)	33,818	29,441	2.349.142	2.230.653	1.053.845
	Değer (1000 \$)	15,527	15,112	652,039	630,418	202,751
TOPLAM	Miktar (ton)	3.039.838	3.804.803	4.738.429	5.125.693	4.955.734
	Değer (1000 \$)	801,336	1.019.992	1.242.639	1.402.075	1.222.705

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı, İMMİB

“Doğal taş ihracatında katma değeri en yüksek ürün, işlenmiş mermer ve işlenmiş travertendir.”

3. BATI AKDENİZ BÖLGESİ DOĞALTAŞ POTANSİYELİ

Batı Akdeniz Bölgesi zengin maden çeşitliliğine ve önemli maden yataklarına sahiptir. Bölgede ihracatının %40'ını maden sektörü oluşturmaktadır.

“Burdur Beji, dünya mermer piyasasında marka olma yolundadır.”

Mermer sanayisi Batı Akdeniz Bölgesi'nde madencilik gelişen kollarından birisidir. Bölgenin mermer potansiyeli yakın bir geçmişte tespit edilmiş olup, bu alanda hızlı bir gelişim yaşanmaktadır.

Burdur, mermer rezervi bakımından oldukça zengin olup hemen hemen tüm ilçelerinde mermer madeni bulunmaktadır.

Burdur'da çıkarılan ve “Burdur Beji, Burdur Kahvesi” olarak bilinen mermer türü; güneş ışınlarını yansıtmadığı için bakıldığında gözü yormaması, sert oluşu, su emişinin düşük olması, basit asitlerden etkilenmemesi, çok iyi cila alması gibi özelliklerinden dolayı dünya pazarlarında meşhur ve aranan bir mermer çeşididir. Burdur Beji, dünya mermer piyasasında marka olma yolundadır.

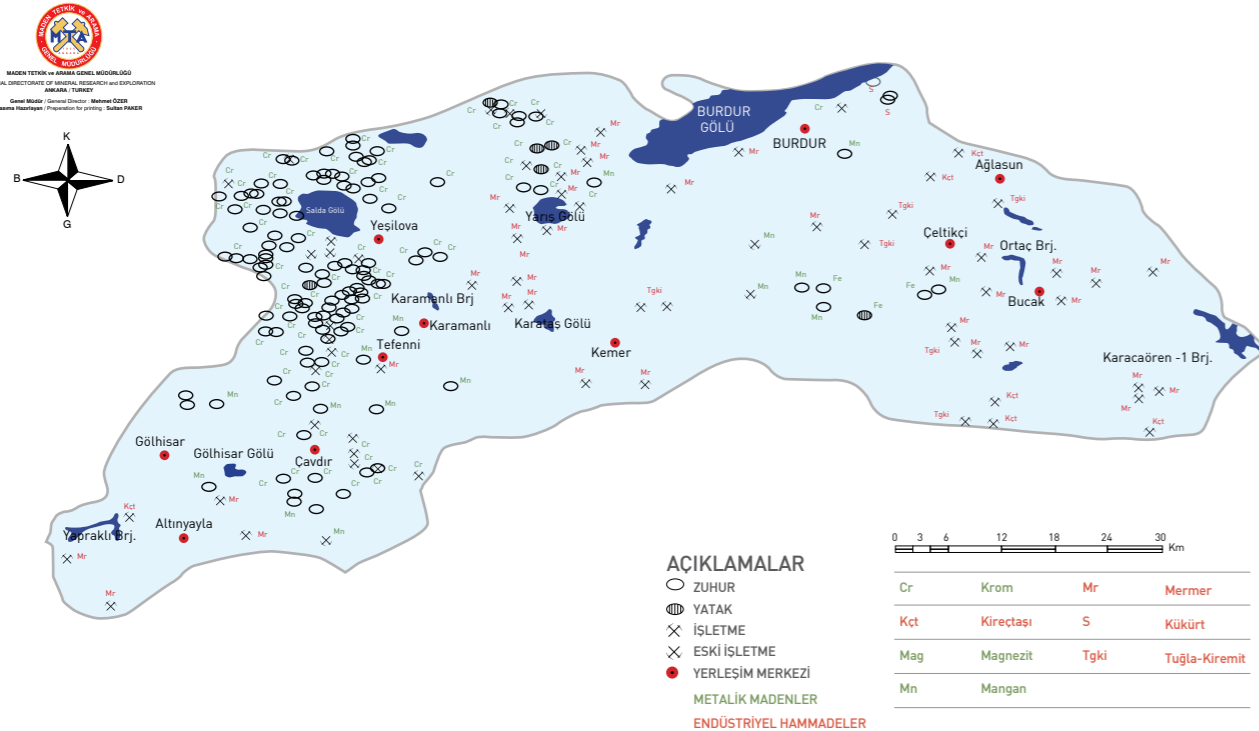
Batı Akdeniz Bölgesi'nde faaliyet gösteren 100'e yakın mermer ocağı ve 110 fabrika ölçeğinde faaliyet gösteren tesis bulunmaktadır. Bu işletmelerde yaklaşık 7 bin 500 işçi istihdam edilmektedir.

Burdur'da faaliyet gösteren 70 adet mermer ocağı, 100 adet mermer işleme fabrikası ve 7 adet mermer işleme makinası üreticisi bulunmaktadır. 2000'i ocaklarda, 2250'si fabrikalarda olmak üzere Burdur'da mermercilik sektöründe 4.250 kişi istihdam edilmektedir.

Mevcut üretimin %85'i ihraç edilmekte, %15'i iç piyasaya satılmaktadır. İhraç edilen mermerin %50'si işlenmiş formda, %30'u blok, %20'si ise mozaiktir. Özellikle Çin, ABD, Hindistan, Rusya, Ürdün, İsrail, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirliklerine ihracat yapılmaktadır.

Burdur ili sınırları içerisinde 40 milyon ton mermer rezervi olduğu tahmin edilmektedir. 2009 yılında 4.000.000 metre kare mermer üretimi gerçekleşmiştir.

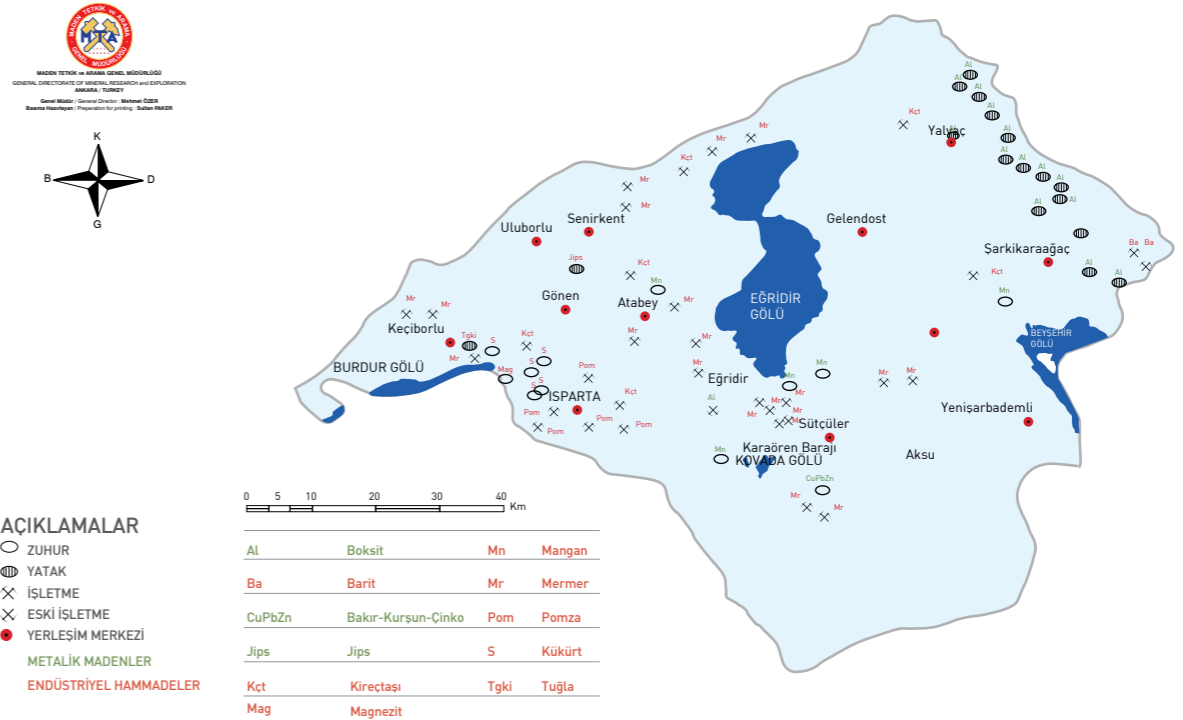
BURDUR İLİ MADEN HARİTASI

İsparta ilinde ise 21 adet mermer ocağı ve 9 adet mermer işleme tesisi bulunmaktadır. Gökçebağ çevresinde bej renkli, Belence yakınlarında siyah renkli mermer yatakları bulunmaktadır.

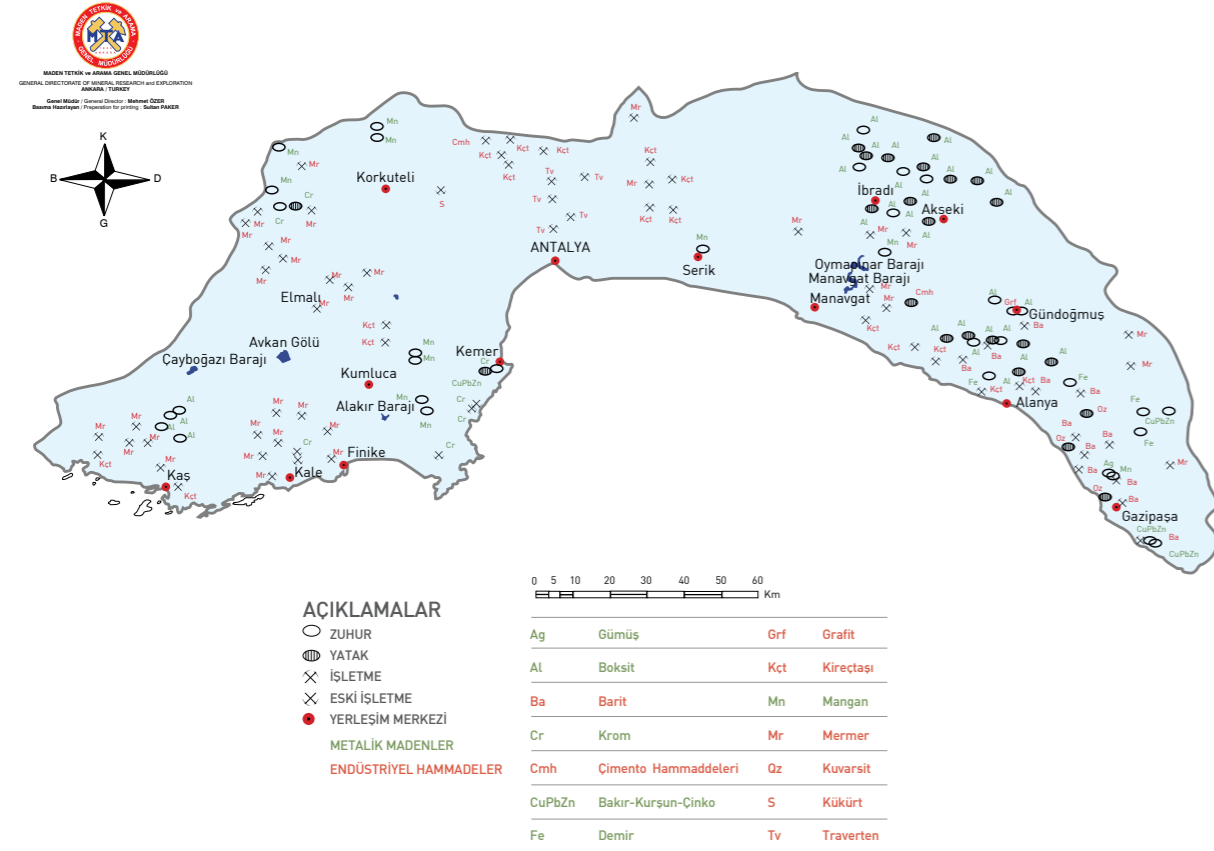
İl sınırları içerisinde yaklaşık 31 milyon metreküp mermer rezervi olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca İsparta'da mermercilik alanında faaliyet gösteren tesislerde 1.000 kişi istihdam edilmektedir. Söz konusu tesislerin 2009 yılı cirosu 78 milyon TL olup ihracatları ise 23 milyon dolar'dır.

ISPARTA İLİ MADEN HARİTASI

Antalya'da 40 adet firma doğaltaş çıkarma ve işleme faaliyeti göstermektedir.

ANTALYA İLİ MADEN HARİTASI

4. SONUÇ

Doğal taş sektörü, madencilik sektörü içinde en hızlı gelişen sektör konumundadır. İhracat kalemleri içinde ülkemizin lokomotif sektörlerinden biri olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Bölgede faaliyet göstermekte olan firmaların çoğu mermeri blok şekilde satmaktadır. Bölgede elde edilen mermerin işlenerek satılması durumunda katma değeri yüzlerce kat artmaktadır.

Batı Akdeniz Bölgesinde bir mermer işleme tesisi kurulmasının avatajları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Bölgenin zengin mermer rezervlerine sahip olması
- Mevcut işletmelerin mermeri ham blok halinde satması
- Dünya çapında Burdur Beji ve Burdur Kahvesi olarak markalaşmaya doğru giden kaliteli ve beğenilen mermer rezervlerinin varlığı
- Çıkarılan ya da işlenen mermerlerin deniz, kara ve demir yolları ile düşük maliyetle nakliye imkanı
- Başta Çin olmak üzere mermer ürünlerine olan dış talebin yüksek olması
- Mermer üreticilerin birlik, dernek ve odalar şeklinde organize olmalarının getirdiği etkinlik
- Bölgedeki genç iş gücünün varlığı

Kaynaklar

1. Burdur Ticaret ve Sanayi Odası
2. Burdur Ticaret ve Sanayi İl Müdürlüğü
3. Isparta Ticaret ve Sanayi İl Müdürlüğü
4. MTA Genel Müdürlüğü
5. İstanbul Ticaret Odası Mermer Raporu
6. www.maden.org.tr
7. TÜMMER
8. Antalya OSB